ANGELI MAR. BANDINI ... EPISTOLA DE CELEBERRIMO CODICE...

Angelo Maria Bandini

ANGELI MAR. BANDINI I. V. D.
LAVR. BASILIC. CANONICI
IBIDEMQ. R. C. MAGNI ETRVRIAE DVCIS
BIBLIOTHECARI
PVBLICI MARVCELL. BIBL. PRAEF. &c.

EPISTOLA

DE CELEBERRIMO CODICE TACTICORVM
BIBLIOTHECAE LAVRENTIANAE
AD CELSISSIMVM S. R. I. PRINCIPEM

IOSEPHVM VENCESLAVM
DE LIECHTENSTEIN

OPPAVIAE ET CARNOVIAE DVCEM
&c. &c. &c.

FLORENTIAE TIPIS REGIAE CELSITVDINIS
CIↃ . IↃ . CC . LXVI.
PRAESIDIBVS ADNVENTIBVS.

CELSISSIMO AC SAPIENTISSIMO

S. R. I. PRINCIPI

IOSEPHO VENCESLAO
DE LIECHTENSTEIN

OPPAVIAE . ET . CARNOVIAE . DVCI . IN . SILESIA . AVREI VELLERIS . NECNON . PRIMARIO . D. STEPHANI . HVNGARIAE REGIS . EQVITI . AB OMN. MAIEST. CONSILIARIO . ACTVALI INTIMO . CASTRORVM . TRIBVNO . SVPREMO . VTRIVSQVE . REI ARMAMENTORVM . MODERATORI . LEGIONIS . DIMACHORVM PRAEFECTO . &c. &c. &c.

ANG. MAR. BANDINIVS

PERENNEM FELICITATEM.

Conatus persaepe sum, Celsissime ac Sapientissime Princeps, scribere aliquid ad Te, & aliqua saltem ex parte onus adimplere, quod mihi, quum Florentiam tribus abhinc annis venisses, imponere non es dedignatus; ut Tibi videlicet, quaecumque in hac totius orbis celeberrima Magnorum Etruriae Ducum Laurentiana Bibliotheca, ad militarem scientiam illustrandam pertinentia, in

operoſo Manuſcriptorum Codicum Catalogo concinnando e tenebris eruerem, in unum colligerem, tecumque communicarem. Verum neſcio qui ſemper ingenuus dixerim, an ruſticus obſtitit pudor, quin adhuc Tuae obſequerer voluntati. Nunc tamen, quum in manus venerit meas inſignis Codex in membrana, ſaeculo circiter decimo exaratus, qui varios continet Scriptores Graecos de re Militari, cuius exactiſſima deſcriptio incidit in ſecundum Catalogi mei volumen, quod nunc ſub praelo eſt, mihi temperare non potui, quin iudicium de illo meum Tibi bonarum artium fautori, ac vindici ſummo, & rei armamentariae inventis reſtaurandis, promovendis, augendiſque aeternum nomen adepto, lubens exponerem, ac declararem.

Nihil enim eſt, quod magis exoptem, quam ut ea mihi detur occaſio, qua nomen Tuum caeleſti praedicatione digniſſimum, & ubique gentium tot virtutum, tot operum, tot illuſtrium facinorum Tuorum teſtimoniis commendatum, per me etiam numquam interituris, ſive Graecae, ſive Latinae linguae confecretur monumentis, ut nulla rerum humanarum viciſſitudine, nullo fortunae variantis incurſu, nullo ſqualentis aevi ſenio deleatur. Vale Celſiſſime, atque Optime Princeps. Vive, & utere felix.

Dabam Florentiae Kal. Sept. CIↃ. IↃCC. LXVI.

ANGELI MARIAE BANDINI

EPISTOLA

DE INSIGNI CODICE TACTICORVM BIBLIOTHECAE LAVRENTIANAE.

N ipso Codicis initio multa deesse arbitramur; prima enim duo folia fragmentum quoddam continent historicum ἀδέσποτον & ἀκέφαλον, cuius prima verba sunt . . . . . . ὁρίζειν καθ' ἑαυτὸν ἐν ποίῳ μέρει ἕκαστον τούτων τῶν συστημάτων, κ. λ. Vltima vero: καὶ τὴν ἄλλην ἀσφάλειαν ποιήσαντες διὰ τοὺς νυκτοπολέμους ἀνεπαύοντο. Agitur in hoc de quadam expeditione militari, & obsidione; quorsum autem pertineat, nondum deprehendimus. In aversa vero secundi folii pagina, ne vacua remaneret, formulam Iuramenti militaris, quod Iustiniano & Theodorae eiusdem Imperii consorti ab iis praestabatur, qui novum magistratum, aut praefecturam suscipiebant, recentior manus adscripsit. Inc. Ὄμνυμι ἐγὼ τὸν Θεὸν τὸν παντοκράτορα, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, κ. λ. Des.

πρὸς τῷ ϗ ταῖς ποιναῖς ταῖς τῶν νόμων τῆς αὐτῶν εὐσεβείας παρεχομέναις ὑπεύθυνον εἶναι.

I. pag. 5. Οὐρβικίου τακτικὰ ϛρατηγικά. *Vrbicii Tactica Strategica, sive Ordinationes Militares Libris XII. comprehensae*, sed miserrime pluribus in locis detruncatae, ut ex singulorum librorum recensione patebit. Praecedit argumentorum elenchus in Capita, quae unumquemque Librum constituunt, & ipse, ni fallor, in fine mutilus; multo enim plura continere Capita duodecimus Liber apparet inferius, quam heic enuncientur, ubi ipsorum numeratio in nono Capite desinit. Indicem excipit SS. Trinitatis Invocatio, & hanc Introductio. Illa inc. Ἡγείσθω τοῦ λόγου ϗ τῶν ἔργων ἡ παναγία Τριὰς (1) ὁ Θεὸς ϗ σωτὴρ ἡμῶν ἡ βεβαία ἐλπὶς ϗ ἀσφάλεια, κ. λ. Haec vero inc. Τῆς ϛρατιωτικῆς καταϛάσεως ἀμεληθείσης χρόνῳ πολλῷ, κ. λ. Des. φυλάττων τὴν τῶν πραγμάτων τάξιν ϗ ἀκολουθίαν. Primus Liber continet Capita IX. quorum primum inscribitur: Πῶς δεῖ γυμνάζειν τὸν καθ᾽ ἕνα ἄνδρα ἐν ταῖς μελέταις, & incipit: Εἰς τὸ τοξεύειν πεζῇ συντόμως, εἴτε Ῥωμαϊσὶ, εἴτε Περσισί. Vltimum inscribitur: Πῶς δεῖ εὐτάκτως τὸν ϛρατὸν ὁδοιπορεῖν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ πολεμίων μὴ ἐνοχλούντων, & desinit: ἀλλὰ δι᾽ ἑτέρων τόπων προέρχεσθαι.

II. pag. 12. *b.* Liber II. Περὶ καβαλλαρικῶν παρατάξεων, Capita continet XX. quorum pri-

(1) Ex quibus verbis patet auctorem hunc esse Christianum.

primum, Περὶ τοῦ χρειώδη & ἀναγκαίαν εἶναι τὴν εἰς πρώτην καὶ δευτέραν τάξιν τοῦ στρατοῦ διακμὴν, inc. Ἐν ταῖς δημοσίαις καβαλλαρικαῖς μάχαις, κ. λ. Vltimum est: Περὶ διπλῶν βάνδων. Sed huius Libri desunt septem postrema Capita, & pars Capitis XIII. Περὶ διασημάτων μερῶν τε καὶ παρατάξεων, quod desinit in verbis, ἵνα μὴ ἀβοήθητον αὐτὴν ποιήσῃ· οὐδὲ πολὺ ..... ob defectum Codicis inter pag. 16. & 17.

III. pag. 17. Liber III. Περὶ στάσεως τάγματος, continet Capita XVI. Sed primum ex istis, quod inscribitur, Γνῶσις σημείων δηλούντων τὴν τοῦ τάγματος στάσιν, ob memoratam Codicis iacturam totum deest. Caput itaque II. cui titulus, Στάσις τάγματος, ὡς ἐν ὑποθέσει ἀνδρῶν τριακοσίων δέκα, inc. Σχῆμα τάγματος, ὅτ' ἂν ταξάμενον ἄρχεται, κ. λ. ubi tamen notandum folia 17. & 18. esse transposita. Vltimum Περὶ μανδάτων διδομένων τοῖς εἰς ἐνέδραν ἀπερχομένοις, des. ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλαμβάνεται.

IV. pag. 24. Liber IV. Περὶ ἐνέδρας, continet Capita V. quorum primum Περὶ ἐνέδρας καὶ ἀπάτης κατ' ἐχθρῶν δυνατωτέρων, inc. Αἱ ἐνέδραι ἐπιτηδείως γινόμεναι, κ. λ. Vltimum Περὶ τοῦ δρουγγιστὶ τάσσεσθαι τοὺς εἰς ἐνέδραν καὶ ἐφόδους πεμπομένους, des. καὶ μᾶλλον κόπον ἔχει τὸ ἐντυχεῖν αὐτοῖς, ἢ τὸ ποιῆσαι αὐτά.

V. pag. 27. Liber V. Περὶ τούλδου, Capita item continet V. Primum, Περὶ τοῦ μὴ

ἐπάγεσθαι προχείρως τὸν τοῦλδον ἐν μάχῃ, inc. Τοῦ τοῦλδυ κατα τὸ ἀναγκαῖον δεῖ φροντίζειν. Vltimum Περὶ φυλακῆς τούλδυ ὁδοιπορούντας, def. ϗ ἰδίᾳ τους ϛρατιώτας ἐκπλήκτυς.

VI. pag. 28. *b*. Liber VI. Περὶ διαφόρου τάξεως ϗ γυμνασίας, V. pariter complectitur Capita. Praecedit quaedam veluti introductio, cuius initium: Ἡ συνεχὴς γυμνασία ὠφέλειαν μὲν πολλὴν, κ. λ. Caput I. Περὶ Σκυθικῆς γυμνασίας σχηματικῆς, inc. Σκυθική ἐϛιν ἡ ἀδιακρίτως ἔχυσα τὰ τάγματα. Vltimum, Πῶς δεῖ γυμνάζειν ὑπερκεράσας ϗ πλαγιοφύλακας, def. τῷ ἐναντίῳ κέρατι ἐξισοῦσθαι.

VII. pag. 30. Liber VII. Περὶ ϛρατηγίας, in duas dividitur partes, eaeque continent singulae Capita XV. Prima Pars inscribitur, Ποίων δεῖ κεφαλαίων φροντίσαι τὸν ϛρατηγὸν πρὸ τοῦ καιροῦ τοῦ πολέμου, & inc. Οὐκ ἐϛιν ὁλκάδα πελαγει διαπορθμένεσθαι κυβερνήτυ χωρὶς. Altera inscribitur, Περὶ τῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμυ ὀφειλόντων παραφυλάττεσθαι, & inc. Χρὴ τον ϛρατηγὸν μηδὲ πολλὰ πονεῖν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς συμμαχίας, κ. λ. Def. ὥς τε εἰς δειλίαν ϗ πρὸ τῆς μάχης μεταπίπτειν. Sequuntur deinde alia duo Capita extra numerum, quorum primum est Γνῶσις κεφαλαίων ὀφειλόντων δοθῆναι ἑκάϛῳ μεράρχῃ ἐκ τῶν εἰρημένων κεφαλαίων. Inc. ὥς τε το τρίτον ποσὸν ἑκάϛυ μέρυς. Alterius titulus est: Γνῶσις κεφαλαίων ὀφειλόντων δοθῆναι ἑκάϛῳ ἄρχοντι ταγμά-

μάτων κ̀ μοιράρχῃ, κ̀ αὐτῷ δὲ τῷ μοιράρχῃ, ἵνα οἶδεν τί καταζητεῖν. Inc. Χρὴ εἴτε ἐν φοσσάτῳ διάγει τὸ βάνδον, κ. λ. Def. ἐθίζειν δὲ τούτους κ̀ ἐν καιρῷ καύσωνος πρὸς κόπον, καλὸν ἐστιν.

VIII. pag. 37. *b*. Liber VIII. duo tantum Capita complectitur, quorum primum Περὶ καθολικῶν παραγγελμάτων τῷ στρατηγῷ ἁρμοζόντων, inc. Ἐν ταῖς τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων ἐγχειρίσεσιν. Secundi vero, quod inscribitur, Γνωμικὰ, fragmentum tantum superest ob duplicem Codicis mutilationem, alteram inter pag. 38. & 39. in qua Capitis initium deperiit, alteram inter pag. 40. & 41. in qua eiusdem finis, ac sequentis Libri initium pariter excidere.

IX. pag. 41. Liber IX. Περὶ ἐφόδων, Capita continet V. quorum primum Περὶ ἐφόδων ἀδοκήτων, ob memoratam iacturam incipit a verbis . . . . . οἱ μὲν γαρ πρεσβείας ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν δεξάμενοι. Definit autem Liber in Capite tertio, quod inscribitur, Πῶς δεῖ ἐν τῇ τῶν πολεμίων χώρᾳ εἰσβάλλειν, κ̀ πῶς ὁδοιπορεῖν κ̀ παιδεύειν βλάβης ἰδίας χωρὶς, in verbis: ἐπειδὴ συμβαίνει πεπλασμένα ϛ ἐκ τῶν προσφυομένων ἐκ τῶν κρατυμένων . . . . . quum inter pag. 42. & 43. alius immanis hiatus intersit, quo reliqua duo huius Libri Capita, ac totus ferme decimus Liber miserrime absorptus est.

X.

X. pag. 43. Ex Libro igitur X. qui *de obsidionibus faciendis & tolerandis* agebat, & in IV. erat Capita distributus, ut ex praemisso Indice patebat, particula tantum superest ultimi Capitis, quod inscribitur, *Πῶς δεῖ ἐν μεθορίῳ λάθρα κτίζειν ὀχύρωμα χωρὶς πολέμου δημοσίου*, cuius postrema verba sunt: *καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολλύουσι.*

XI. pag. ead. Liber XI. *Περὶ τῶν ἑκάστου ἔθνους ἐθῶν τε καὶ τάξεων*, Capita pariter IV. complectitur, uti superior, ac Prologo instructus est, cuius initium: *Τὰ πρόχειρα περὶ τῆς καβαλλαρικῆς τάξεως*, κ. λ. Caput I. *Πῶς δεῖ Πέρσαις ἁρμόζεσθαι*, inc. *Τὸ Περσικὸν ἔθνος μοχθηρὸν καὶ κρυψίνουν*, κ. λ. Vltimum, *Πῶς δεῖ Σκλάβοις καὶ Ἄνταις καὶ τοῖς τοιούτοις ἁρμόζεσθαι*, des. *καὶ ἐγχειρίζεσθαι ταῖς πανουργίαις δύνανται.*

XII. pag. 51. Liber XII. & ultimus, initio mutilus est ob unius folii iacturam inter pag. 50. & 51. & incipit a Cap. IV. cui titulus, *Τάξις ἄλλη*. Inter pag. 53. & 54. alius defectus occurrit unius folii. Penultimum Caput, quod nullo quidem numero notatum est in margine, sed iuxta praecedentium seriem debet esse XXV. inscribitur: *Καταγραφὴ φοσσάτου*. Vltimi vero, nempe XXVI. cuius titulus adeo evanuit, ut legentium aciem oculorum prorsus effugiat, finis est: *ἀλλὰ καὶ κίνδυνον φέρει ἐν ταῖς ἐλασίαις αὐτοῦ τοῖς νεωτέροις,*

καὶ

κ̨ κόπον τοῖς ἵπποις κ̨ ἀσχολίαν. Vbi manu Lucae Holſtenii, qui hunc Codicem diligentiſſime evolvit, ac recenſuit, adnotatum fuit: *Finis Vrbicii*. Huius Operis exemplar Graecum Ms. habuit etiam Voſſius in ſua lectiſſima bibliotheca, una cum Apollodori Polioreeticis, Aſclepiodori (ita Fabric. B. Gr. Vol. II. p. 571.) philoſophi Tacticis, Nicephoro Gregora περὶ παραδρομῆς, & aliis de re militari ſcriptoribus. Quare ineditum omnino videtur.

Quum vero plurimae in hiſce Libris extraneae voces, ac barbarae locutiones reperiantur, ipſarum quaſdam ſelegimus, ac ſpeciminis loco per alphabetum digeſtas ſub legentium oculos ponere voluimus. Eae vero ſunt:

A

Α'δέςρατον. ἀδεςράτη τάξις. μετὰ τῶν ἀδεςράτων κ̨ βουκελλαρικῶν βάνδων.

Αδιουτα. καὶ ἄλλυ κράζοντος αδιουτα, πάντες ἀποκρίνονται ἴσως κ̨ συμφώνως, δεους — πάντες ἀποκρίνονται ἴσως καὶ συμφώνως, αδιουτα δεους. ἀκούσετε αδιουτα.

Α'κία. τῶν ἀκιῶν τῶν λοχαγῶν, ἤτοι πριμων — τὰς μὲν προτεταγμένας τοῖς καβαλλαρίοις πεζικὰς ἀκίας.

Αμβα.

Α'μβιτεύειν.

Α'μυλύνει.

Α'ν-

Α'ντικένσωρ.
Α'πλικεύειν.
Α'ρματούρας.
Α'ρματούρους.
Α'ρμοστατίων.
πρὸς τὸ Α'ρμοῦσθαι.
Α'ρχισαγιττάτωρ.
μετὰ τῶν Α'σηλίων.

B

Βάδε, ἀντὶ τοῦ κίνησον.
Βαλλίστρων.
Βάνδον. φυλάξατε τὸ βάνδον. τὸ βάνδον μὴ καταλίπητε. ἁγιάζειν τὰ βάνδα. ἐν δεξιᾷ τῦ βάνδυ τάσσονται.
Βανδοφόρος, ὁ τὸ σημεῖον τοῦ βάνδου βαστάζων.
Βήρυττα. οἱ δὲ τὰς βηρύττας, ἤτοι ματζοβαρβυλα ἔχοντες.
Βίγλα. νυκτερινὰς βίγλας γίνεσθαι.
Βικάριος.
Βουκελλάριος. τὸ τῶν βυκελλαρίων, ἤτοι φοιδεράτων τάγμα.
Βουκελλάτου, ἢ πίστου.
Βουκηνάτωρ.
Βύκηνος.
Βούκουλα.

Γ

Γριπίζεσθαι τὸν καιρόν.

Δ

Δαπανηφόρα.
Δειτνε αυ δεξτρα αυ σενεστρα.

Δε-

Δεπονεδέξτρα.
Δεπονεσενεστρα.
Δέξτρα.
Δηποτάτοι.
Δηφενδεύειν. εἰς τὸ δηφενδεῦσαι,
Δηφένσωρ. δηφένσουρσιν.
Διριγε Φροντεμ.
Δρακοντάριος,
τὰς Δωρεὰς τῦ Θεοῦ σμικρύνειν.

E

Ει Φυλκο.
Εκουαλιτεραμβυλα.
Ε'κπλορατωρ.
Ε'κπλαγίζειν ἐνέδραν.
Εξι.
Εξιτε,

Z

Ζαβλε ηγονικλαρια.

I

Ιντρα.
ΙντρανοΦορμα.
Ιουγγε
Ιουγγε.
Ιυγγε Φολκο.

K

Καβαλλάριος.
Καβαλλαρικὸς.
Καλαμέωνες.
Καμπηδύκτωρ, & καμπιδύκτωρ.
Κανονίζειν.

Κάπ-

Κάππα. ὁ δὲ τὴν κάππαν βαςάζων, ὁ δευτερεύων ἐςὶ τῷ βανδοφόρῳ.
Καςελλῶσαι.
Κάςρον.
Καςρῶσαι.
Κατὰ κούννας.
Κεδε.
Κεντύκλοις.
Κινςέρνα. κινςέρνας κατασκευᾶσαι.
Κονδότερον. ταῖς κονδοτέραις παρατάξεσιν. τὰ κονδότερα μέρη.
Κοντάριον. ὁπλίζονται δὲ σκουταρίοις ϗ κονταρίοις ϗ σπαθίοις κονδοῖς.
Κοντάτος.
Κόντος. αδκοντοκλινα. καὶ τοὺς κόντους ἀναβαςάζων.
Κοντυβέρνιον, & κουντυβέρνιον. μετὰ τὸ ὀρδινευθῆναι, ϗ γενέσθαι κοντυβέρνια.
Κευμορδινοσσοκε.
Κατὰ κούννας.
Κούρβα.
Κουρσομεινα.
Κούρσω. ἐν καιρῷ κούρσων.
Κούρσωρ.

Λ

Λαγγόβαρδοι.
Λαγερτεραμβλα.
Λαργι αδεξτρα.
Λαργια αδ αμβα παρτες.
Λατα βια αδ αμβα ασπαρτε.

ἀδ

ὰδ Λάτους ςρίγγε.
ΛαΦουλκω.
Λεγεῶνες.
Λοκουμ.

M´

Μανδάτα. μανδάτα δοθῆναι.
Μανδάτωρ. μανδατέρι. διὰ μανδατέρων. παραγγέλλει ὁ μανδάτωρ. σιλεντιον. μανδατα καμπλατε. νον βος τουρβατις ορδινεμ. σερβατε βανδος. εκιτε νεμο δεμιττατ βανδουμ ετινιμικος σεκε.
Δεῖ τον Μανδατορα παραγγέλλειν ὕτως. Σιλιντιο νεμο δεβιττα νεμο αντεκεδατ βανδουμ καμπλαιψωτεκε κουμ βανδομιλιξ γαλλισετ κομοδομιλε βαρβατι σι βερο βανδουμ δεμιττετ κομοδοουν ο βερβικε σερβαμιλιξ ορδινεμ πος δεουνιψατε σερβετ ετ τουβαν βανδιφερσι δε πουγνας σιβεσεκε σινιμικουμ σιβερε καλαΦακεσνον Φορτεριν αρεουντ νε σπαργεστ σουουμ ορδινεμ.
Μεδιι παρτιτις αδιΦαγιαμ.
Μένσορες, οἱ τὰ Φοσσάτα μετροῦντες.
Μίλια. τρίων μιλίων.
Μίσσα. μετὰ τὸ δεῖπνον, ϗ τὰς μίσσας τὸ τρισάγιον ψάλλεσθαι. μετὰ τὰς ἑσπερινὰς μίσσας.
Μοβε.
Μοδο.
Μουσταλοκουμ.

Ναυ.

N

Ναυκέλια.
τὴν Νοβισκουμ φωνήν.

O

Ο'ρδινατίωνα ποιεῖσθαι.
Ο'ρδινατίωνα γίνεσθαι.
Ο'ρδινεύειν. προορδινεύειν.
ἐν Ο'ρδίνῳ.
Ουνδικυε σερβατε.

Π

Παγανός.
Πάκτα ἀλλάσσειν.
Παλλίκων μικρῶν.
Παλμάριον φυσικόν.
Παλυδίων. ἐν παλυδίῳ. ὕλης τε, ἢ παλυθίων, ἢ καλαμεώνων.
Πάλων ὀξέων.
Πεδικλῶντες.
Παρτες.
Πέρκουτε.
Πλαγίον.
Πλαγιοφύλαξ.
Πληγάτος. τοὺς πληγάτυς παραμυθεῖσθαι.
Πλωτὰς τὰς ὕτω λεγομένας.
Ποντιλίων.
Ποντιλῶσαι.
Πόρτα. καθ' ἑκάστην πόρταν. τὰς πόρτας τοῦ Φοσσάτυ.
Πούβληκα.
Πουβλικίζειν. προπουβλικίζεσθαι.

Πουλ-

Πουλπιτῶν.
Πραῖδα.
Πραιδεύειν.
Πριβιλέγιον..
Πρίμι ςατε σεκουνδι αδδιφαλαγγιαμ εξιτε. ἕνα καθ' ἕνα ἀπὸ πρίμων καὶ σεκούνδων.

P.

Ραδδο,
Ρεβερτε.
Ρεβεστε.
Ρεδουε.
Ρέκαλα δίδοτε.
Ρέκαλα δῶτε.
Ριγε φροντεμ.
τοὺς δὲ λεγομένυς Ριφευγγας ἐπισελλομένους ἢ ςράτας δεικνύειν.

Σ

Σάγια.
Σαγίττα.
Σαγιττάτωρ.
Σαγιττοβόλος.
Σαγιττοποιός.
Σαμιάτωρ.
Σεκουνδι εχιτε.
Σέλλα. ἔχειν δὲ εἰς τὰς σέλλας σκάλας σιδηρᾶς δύο. ἡ ἐν σελλεπουγγίοις δαπάνη. ἐν ταῖς σέλλαις φέρεσθαι.
Σενεςρα.
Σερβατε.
Σκάλα.

Σκεύη τά τε δαπανηφόρα, ϗ τὰ ναυκέλια.
Σκλάβοι.
Σκλαπίδας.
Σκούλκα. ἐν διπλαῖς σκύλκαις, τὰς σκούλκας ποιεῖν.
Σκυλκεύειν.
Σκουτάριον. τὰ τῶν κοντάτων σκυτάρια.
αδ Σκουτο κλινα μοβε.
Σπάθια.
Στᾶ, στῆναι σημαίνει.
Στατε.
διὰ Στυππίυ ϗ πίσσης.
Στράτα.
κράζων, Στρέφυ.
Στρινγε.

T

Τένδα. τένδαν ἤτοι καμάρδαν πεδικλῶντες πλησίον τῶν τενδῶν, τὰς τένδας ξυμοειδῶς κατόρδινον ἐχύσας.
Τοξοφαρέτροις βηρύτταις.
κράζων, Τορνα.
Τορναμεινα.
Τούβα. τούβας βαλλομένης.
Τουβάτωρ.
τοῦ Τούλδυ.
Τοῦρκοι.
Τρανσμουτα.
Τρανσφουρμα.
Τρανσφουρναμ.
Τριβόλων σιδηρῶν.

Τρι-

Τριβόλων στρογγύλων.

Τριβοῦνος.

Φ

Φαμίλια. Φαμιλίας αὐτῶν ταπεινῆς οὔσης.

Φαρέτρα.

Φλάμυλα.

Φλαμύλη.

Φλασκὶν μικρόν.

ἐν Φλασκίοις ὕδωρ ἐπιφέρεσθαι.

Φοιδερατικά.

Φοιδεράτων.

Φόσσα.

Φοσσάτον.

Φράγγοι.

τῷ Φραγελλίῳ παραγγέλλειν.

Φρόντεμ.

Φυγαλεύειν.

X

Χειρομάνικα σιδηρᾶν.

XIII. pag. 68, Sequuntur alia Anonymi *Tactica*, ſine principio, quum inter pag. 67. & 68. mutilus ſit Codex duobus ad minimum foliis, ut ex quaternionum numeratione in infimo margine appoſita ſuſpicari licet, qui quum ſinguli octo conſtent foliis, ſex tantummodo in hoc habentur folia. Incipiunt igitur a verbis . . . . . . *τως ἅρμα φορεῖν αὐτοὺς ἐὰν εἴδασι μάλιστα τοξεῦσαι, κ. λ.* Capita vero, de quibus agitur haec ſunt:

Πῶς δεῖ γυμνάζεσθαι τάγμα.

Γίνονται δὲ τὰ σχήματα ταῦτα διὰ τὰς αἰτίας ταύτας.

Πῶς δεῖ παράταξιν καβαλλαρικὴν τάσσεσθαι, ἤτοι τὰ μέρη αὐτῆς.

Πῶς δεῖ στενὺς καὶ δυσχερεῖς διαβαίνειν τόπυς καὶ ποταμύς.

Περὶ κατασκόπων καὶ ἐκπλορατόρων καὶ σκυλκατόρων.

Ποῖα δεῖ φυλάττεσθαι τὸν στρατηγὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συμβολῆς τῦ πολέμυ.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ εἰσβαλλόντων ἐχθρῶν.

Πῶς δεῖ τὺς στενὺς καὶ κρημνώδεις καὶ δυσβάτους τόπους καὶ ποταμὺς διαβαίνειν τὴν τῶν πεζῶν παράταξιν.

Finis Tractatus sequens est: ὅτι ὁμοίως τοῖς στενοῖς τόποις καὶ αἱ τῶν δυσβάτων ποταμῶν γίνονται πάροδοι, καθὼς εἴρηται.

XIV. pag. 77. Alius Anonymi Tractatus *de re Militari* Capitibus constans LIV. quorum index praecurrit. Haec autem Capita ex longiori Opere videntur excerpta; nam fere singula incipiunt a voce ὅτι. Quum igitur, teste Luca Holstenio, opus illud integrum, ex quo haec desumta sunt, Tacticorum omnium fuerit praestantissimum, placet heic singulorum Capitum argumenta, prout in Indice iacent, in medium proferre. Ea vero sunt:

Πίναξ ὑποθέσεων τῶν ἐκ τῶν στρατηγικῶν πράξεων.

α'. Περὶ τοῦ, ποῖον δεῖ τὸν στρατηγὸν εἶναι.

β',

β'. Περὶ τῆς τῶν ὑπηκόων εὐνοίας.
γ'. Περὶ τῆς τῶν πολεμίων ἀσκήσεως καὶ σωφροσύνης.
δ'. Περὶ τῦ, πῶς ἄν τις τοῖς πολεμίοις προσφέροιτο.
ε'. Δειλῶν διάκρισις:
ϛ'. Φίλων δοκιμασία.
ζ'. Περὶ κατασκόπων.
η'. Ο῞τι δεῖ τοῖς πολεμίοις ἄλλοις πολεμίους κατασκευάζειν.
θ'. Περὶ ἀπιςίας εὐχαίρου.
ι'. Περὶ χάρακος.
ια'. Περὶ μονομαχιῶν.
ιβ'. Κατάπληξις πολεμίων.
ιγ'. Περὶ τῦ καιροῦ ϗ τόπυ τῆς μάχης:
ιδ'. Προτροπὴ εἰς ἀνδρείαν ϗ πιθανάγκην.
ιε'. Φαντασία πλήθους.
ιϛ'. Φαντασία ὀλιγότητος.
ιζ. Τακτικά.
ιη'. Περὶ τῆς παρατάξεως.
ιθ' Πῶς δεῖ κυκλῶσαι πολεμίυς.
κ'. Περὶ συνθημάτων.
κα'. Περὶ πυρσῶν.
κϐ'. Ε'κ πυρὸς βοήθεια:
κγ'. Ε'ξ ἀνέμων βοήθεια:
κδ'. Α'νίωσις ϗ φειδὼ τῆς τῶν πολεμίων χώρας.
κε'. Πῶς ἂν τις ἀγρυπνίαν τοῖς πολεμίοις ποιήσειεν.
κϛ'. Κώλυσις ὁρμῆς ἀλογίςυ.

κζ′. Πανικȣ̃ φόβȣ λύσις.

κη′. Περὶ τῆς κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν σχημάτων ἀπάτης.

κθ′ Περὶ τῆς ἐκ τȣ̃ ἐναντίȣ ἀπάτης.

λ′. Περὶ τȣ̃ ψεύδους τȣ̃ πρὸς τȣ̀ς οἰκείȣς ἐπὶ συμφέροντι.

λα′. Περὶ αἰφνιδίων ἐπιθέσεων.

λβ′. Ὅτι δεῖ τὰς ἐξ ἀπονοίας μάχας φυλάττεσθαι.

λγ′. Προσποίησις φυγῆς.

λδ′ Ὅτι δεῖ κρύπτειν τὰ οἰκεῖα κακά.

λε′. Ἐνέδραι διάφοροι καὶ ποικίλαι.

λϛ′. Ὅσα κατὰ ἱππέων.

λζ′. Περὶ τόπου.

λη′. Περὶ ὅρκων καὶ συνθηκῶν.

λθ′. Περὶ προδοτῶν.

μ′. Περὶ αἰχμαλώτων.

μα′. Περὶ ὁμήρων.

μβ. Περὶ αὐτομόλων.

μγ′. Περὶ διώξεων.

μδ′. Περὶ τῆς ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἀσφαλείας.

με′. Φυγὴ ἐκ τόπων ἐπικινδύνων.

μϛ′. Ποταμῶν διαβάσεις.

μζ′. Ὀρῶν ἀποτόμων ἀναβάσεις.

μη′. Ἅλωσις ἑνὸς ἀνδρός.

μθ′. Φυγὴ ἑνὸς καὶ μιᾶς.

ν′ Τιμαὶ καὶ κολάσεις στρατιωτῶν.

να′. Πόλεων ἁλώσεις.

νβ′. Πέτρας ἀποτόμου ἅλωσις.

νγ′. Ἀσφάλεια πόλεων.

νδ′.

νδ'. Ναυμαχικά,

Huius vero Collectionis initium est: Ὅτι φιλοπονώτατον, κ̓ ὀξύτατον, καὶ τὴν γνώμην ἀνδρειότατον, κ. λ. quibus verbis respondetur ad interrogationem primi Capitis, *Qualem oporteat esse Imperatorem*. Vltimum Caput, in quo *de navali pugna* agitur, in fine mutilum desinit in verbis: ἀλλὰ κ̓ Ἀριστοκράτης πλείονας τριήρεις λαβὼν, κ̓ ἰδίους εἰς αὐτὰς ἐμβιβάσας ὁ . . . . unum enim folium, ut adnotavit in margine Holstenius, inter pag. 103. & 104. desideratur.

XV. pag. 104. *Tractatus alius Tacticus*, initio mutilus ob memoratum defectum, auctoris Christiani, sed antiqui, & valde accurati. Agit autem in principio de divisione civitatis, & quibus ex partibus constet. Incipit ab artium & scientiarum professoribus, quales sunt (en prima verba) . . . . γραμματικοὶ, ῥήτορες, ἰατροὶ, γεωργοί, κ̓ ὅσοι τοιοῦτοι. τὴν δέ γε ἱερατικὴν δόξειε μὲν ἄν τις ἴσως τέχνην εἶναι· ἡμῖν δὲ οὐ τοῦτο δοκεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ ἐπιστήμην, κ. λ. Tum prosequitur: Ἐμπορικὸν δὲ, οἷον σιτοπῶλαι, οἰνοπῶλαι, κ. λ. Τὸ λοιπὸν δὲ, τὸ ἑκάστου εἴδους παρεκτικὸν, οἷον σιδηροτελεῖς, χαλκοτελεῖς. Ὑπηρετικὸν δὲ τὸ ὑπηρετοῦν, κ. λ. οἷον ξυλοφόροι, λιθοφόροι. Ἄχρηστον δὲ τὸ μηδοτιοῦν συντελεῖν δυνάμενον πρὸς τὴν τῶν κοινῶν χρείαν, οἷον ἀσθενεῖς, γέροντες, παῖδες· καὶ πολιτείας μὲν μέρη τοσαῦτα. Εἴποι δ'

ἄν τις ϗ μέρος πολιτείας, ὅπερ ἀπὸ τοῦ μηδὲν ἐνεργεῖν ἴσως ἀργὸν ὀνομάσει, κ. λ. quales sunt mendici, errones, inertes, &c. *Ἐπενοήθη δὲ τὸ ἱερατικὸν διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ θεράπειαν, κ. λ. Τὸ δὲ τῶν ἀρχῶν διὰ τὸ δίκαιον, μάλιστα δὲ διὰ τὰς στάσεις, κ. λ.* insignis dissertatio de origine & usu Magistratuum. *Τὸ δὲ χρηματικὸν* cum ob alia inventum, tum ut militibus suppeterent sumtus. *Τὸ δὲ τεχνικὸν*, ob usum. *Τὸ δὲ ἐμπορικὸν διὰ τὴν χρείαν*, quia non omnes omnia habent. *Τὸ ὑλικὸν*, ut suppeditent materias. *Τὸ ὑπηρετικὸν*, ad obediendum, & perficiendum iussa. *Τί μὲν οὖν ἐστι πολιτεία, & πόσα μέρη ταύτης τυγχάνει, καὶ τίνων χάριν ἐπενοήθησαν, εἴρηται διὰ τῶν φθασάντων.* Heic quia quaelibet pars suo subest Magistratui, de singulis Magistratibus prolixe & accurate edisserit; tum subiungit Romanos civitatis partem addidisse *τὸ θεατρικὸν ϗ θεμελικον*, *κ. λ.* Hactenus de Magistratibus & subditis. Deinceps *περὶ στρατηγικῆς* verba facit, quae & ipsa maxima pars est Reipublicae. *Τῆς δὲ στρατηγικῆς τὸ μέν ἐστι φυλακτικὸν τῶν οἰκείων, τὸ δὲ ἀπειλητικὸν τῶν ὑπεναντίων, κ. λ.* Atque haec quidem omnia in primo continentur Capite, quod mutilum initio esse innuimus. Capitum vero, quae sequuntur, argumenta sunt ista:

Ὁποίους εἶναι χρὴ τοὺς φύλακας, ϗ κατὰ τίνας δεῖ τοὺς τόπους φυλάττειν αὐτούς.

Πε-

Περὶ πυρσῶν, κ὎ ὅπως οἰκονομητέον αὐτούς.
Περὶ φρυρίων.
Περὶ οἰκοδομῆς πόλεως.
Πῦ δεῖ κτίζειν πόλιν. Caput prolixum & insigne, in quo de munimentis, vallis, fossis, muris; item de testudinibus agitur.

Περὶ τακτικῆς, ubi dicitur, quod τακτική ἐστιν ἐπισήμη, καθ' ἥν τις πλῆθος ἀνθρώπων μεθ' ὅπλων συντάξαι κ὎ κινῆσαι κατὰ καιρὸν δύναται. Τακτικῆς partes sunt IV. Prima σύνταξις ἀνδρῶν πρὸς πόλεμον ἐπιτήδειος, II. Ὅπλων διανομὴ πρὸς τὴν ἑκάσῳ χρείαν ἁρμόδιος, III. Κίνησις ἐνόπλυ ςρατεύματος τῷ καιρῷ πρέπυσα, IV. Οἰκονομία πολέμυ, προσώπων τε κ὎ πραγμάτων, τρόπων τε καὶ αἰτιῶν ἐξέτασιν μετὰ τῦ συμφέροντος ἔχυσα. Quia vero belli (pergit) duplex sit species, ναυμαχία scilicet, & πεζομαχία, ostendenda sunt in utraque τὰ τῆς τακτικῆς μέρη, & primo quidem περὶ πεζομαχίας, cuius quatuor modi esse possunt; vel pedites, vel equites, vel currus, vel elephanti; quorum postremi duo (inquit) quum plane defierint, frustra de iis diceremus; agemus ergo de primis duobus. Huius vero Capitis ultima verba sunt: ῥητέον ὅτι παντὸς τοῦ ἐν τῇ ςρατείᾳ πλῆθυς, τὸ μὲν ἐςι μάχιμον, ὃ καὶ ἀπειλητικὸν κ὎ ἔνοπλον, κ὎ ςράτευμα, κ὎ ςρατὸς ὀνομάζεται· τὸ δὲ τεχνικὸν, οἷον λιθοτόμοι, χαλκεῖς, τέκτονες, καὶ τὰ ὅμοια, ὧς οὐ μόνον διὰ τὰς πολιορκίας, ἀλλὰ καὶ τἄλλα συνεπιφέρειν ἀνάγ-

ἀνάγκη· τὸ δὲ χορηγὸν τῶν ἀναγκαίων, οἷον ἀρτοπῶλαι, οἰνοπῶλαι, κρεωπῶλαι, καὶ τὰ ὅμοια.

Περὶ Φάλαγγος. Hoc Caput agit de phalange, eiusque variis formis; item de membris, seu partibus, quibus constat, deque eius exercitatione.

Περὶ ἱππικῆς Φάλαγγος, καὶ ὅπως δεῖ συντάττειν αὐτήν. Vt Capite antecedenti de pedestri. Definit: Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον δεῖ συντάξαι φάλαγγα, ἀλλὰ καὶ κινῆσαι, ῥητέον καὶ περὶ κινήσεως.

Κατὰ πόσους τρόπους κινεῖται Φάλαγξ. Movetur autem phalanx quinque modis, I. καθ' ὁδοιπορίαν, II. κατὰ στροφὴν τοῦ μετώπου, III. κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ κατ' αὐτὴν σχήματος, IV. καθ' ἕνωσιν διῃρημένης Φάλαγγος, V. κατὰ διαίρεσιν ἑνοειδοῦς Φάλαγγος.

Περὶ ὁδοιπορίας Φάλαγγος. Inc. Ὁδοιπορία ἐστὶ Φάλαγγος, κίνησις ἐνόπλου στρατεύματος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἢ ἀπὸ τῶν πολεμίων φέρουσα, κ. λ. Addit considerandam esse naturam regionum. Τῶν δὲ χωρίων τὰ μὲν ἐστιν εὐρύχωρά τε καὶ ὁμαλά. τὰ δὲ στενά τε καὶ ὁμαλὰ καὶ ἀμφίλοφα· τινὰ δὲ αὐτῶν κρημνώδη τε καὶ ἀνώμαλα· τὰ δὲ ἑλώδη τε καὶ κατάδενδρα. Agit de singulis ordine. Des. ἐπεὶ δὲ ὁδοιπορία γίνεται οὐ μόνον ἐπὶ ξηρᾶς, ἀλλὰ καὶ καθ' ὑδάτων, ῥητέον καὶ περὶ διαβάσεως ποταμῶν.

Περὶ διαβάσεως ποταμῶν. Fluvii vel profundi, ut Ister; vel vadosi, ut Euphrates &c. Agit de pontibus aliisque ad transitum necessariis prolixe & valde distincte. Πε-

Περὶ στροφῆς τοῦ μετώπου τῆς φάλαγγος.

Περὶ κλίσεως.

Περὶ ἐξελιγμοῦ.

Περὶ ἐναλλαγῆς σχήματος.

Ποῦ δεῖ τάττειν τοὺς πεζοὺς κατασκηνοῦν μέλλοντας, καὶ ποῦ τοὺς ἱππέας.

Περὶ τῶν ὑπηρετουμένων τῷ στρατηγῷ.

Περὶ οἰκονομίας πολέμου καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ κεφαλαίων. Agit de variis modis disponendi acies.

Πότε δεῖ πολεμεῖν, καὶ πότε οὐ δεῖ.

Πῶς δεῖ πολεμεῖν μέλλοντας συντάττειν τὰς φάλαγγας.

Πῶς χρὴ συντάττειν τὰ στρατεύματα καθ' ἓν μέρος ἡμῖν προβαλλόντων ἐναντίων.

Πῶς καθ' ἱππέων ἀγωνιζόμεθα πεζικῇ φάλαγγι χρώμενοι.

Πῶς μετὰ τὴν τροπὴν τοὺς πλείονας τῶν οἰκείων φυλάξομεν, ἢ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνόμεθα.

Περὶ νυκτιπολέμου.

Περὶ ἐνέδρας.

Περὶ αὐτομόλων.

Περὶ κατασκόπων.

Περὶ πρέσβεων. Hi mittuntur vel a nobis, vel ad nos.

Περὶ τοξείας. In quo tria considerantur, τὸ εὐστόχως βάλλειν, τὸ ἰσχυρῶς βάλλειν, τὸ ταχέως βάλλειν.

Πῶς δεῖ γυμνάζειν ἑαυτὸν εὐστόχως βάλλειν.

Πῶς δεῖ ἰσχυρῶς βάλλειν. Quod est ultimum

hu-

huius Tractatus Caput. Desinit autem, *ἡ μὲν γαρ ἀσθενεστέρα κατὰ μιαν εἰ τύχοι γραμμὴν, κινήσει τὸν κύκλον· ἡ δὲ σφοδροτέρα κατὰ δύο, ἢ καὶ πλείονα.*

XVI. pag. 131. *Alius Anonymi Tractatus, item Tacticus*, cui titulus: *Τὰ ἐς ὕστερον ἐκβληθέντα ἀπὸ ἄλλων βιβλίων γνωμικά*. Inc. *Τοιαύτη τίς ἐστιν ἐν τοῖς τῶν πολέμων καιροῖς ἡ τοῦ συμφέροντος εὕρεσις. Τὸ σοὶ συμφέρον, τοῖς πολεμίοις ἐστὶν ἀσύμφορον*, κ. λ. Des. *καὶ τοῖς ὑμετέροις κοσμοῦντες δωρήμασιν.*

XVII. pag. 132. *Ἀσκληπιοδότου φιλοσόφου τακτικὰ κεφάλαια*. *Asclepiodoti* (1) *Philosophi Tactica Capita*, quae sunt XII. nimirum

α'. Περὶ φαλάγγων διαφορᾶς.

β'. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ὀνομασίας τῶν μερῶν τῆς φάλαγγος τῶν ὁπλιτῶν.

γ'. Περὶ διατάξεως τῶν ἀνδρῶν τῆς τε καθ' ὅλην τὴν φάλαγγα, καὶ τῆς κατὰ μέρη.

δ'. Περὶ διαστημάτων αὐτῶν.

ε'. Περὶ τῶν ὅπλων τῆς τε συμμετρίας καὶ τοῦ εἴδους.

ς'. Περὶ τῆς τῶν ψιλῶν τε καὶ πελταστῶν φάλαγγος, καὶ τῆς τῶν μερῶν τάξεώς τε καὶ ὀνομασίας.

ζ'. Περὶ τῆς τῶν ἱππέων φάλαγγος, καὶ τῶν ὀνομασιῶν τῆς τε ὅλης καὶ τῶν μερῶν.

η'. Περὶ ἁρμάτων.

θ'. Περὶ ἐλεφάντων.

ι'. Πε-

(1) Montfaucon. in suo Catalogo legit *Asclepiodori*.

ι'. Περὶ τῶν κοινῇ κατὰ τὴν κίνησιν ὀνομασιῶν.

ια'. Περὶ τῶν ἐν ταῖς πορείαις σχηματισμῶν τῶν κατὰ συντάγματα.

ιβ'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν κίνησιν αὐτῶν προσαγμάτων.

Primum Caput, cui praeter titulum iam allatum epigraphe etiam totius Operis est addita, Τέχνη (1) τακτική, inc. Τῆς τελείας παρασκευῆς πρὸς πόλεμον διττῆς οὔσης, χερσαίας τε ϗ ναυτικῆς, περὶ τῆς χερσαίας τὰ νῦν λεκτέον. Vltimum des. Αὗται διὰ βραχέων αἱ τοῦ τακτικοῦ καθηγήσεις, τοῖς μὲν χρωμένοις σωτηρίαν πορίζουσαι, τοῖς δ' ἐναντίοις κινδύνους ἐπάγουσαι. Totus autem Liber iconibus, ad ea magis quae in singulis aguntur Capitibus, sub oculos ponenda accommodatis, distinctus est. Hunc Tractatum ex hoc Codice descripsit Io. Theophilus Coberus Saxo, mense Septembri MDCCLX.

XVIII. pag. 143. Αἰλιανοῦ Τακτικά. *Aeliani Tactica* ad Hadrianum Imperatorem, quibus praemittitur prolixus Capitum Index; sed ipse Liber paragraphis tantum, non Capitibus distinctus est. Primum igitur Caput est: Ὅτι Ὅμηρος πρῶτος περὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις τακτικῆς θεωρίας ἔγραψεν. Vltimum: Περὶ τῶν ἐξοπλισίαις παραγγελμάτων, ϗ πῶς δεῖ μὴ ἀμ-

(1) Cum hoc titulo allegatur etiam a Lambecio ad Codinum num. 65. & inter Tacticos ineditos reponitur a Fabric. Bibl. Gr. Vol. II. pag. 767.

ἀμφίβολα αὐτὰ εἶναι. Sequuntur deinde praeliminaria quaedam de diverso genere bellorum, ac navium &c. quorum initium: Πᾶσα δύναμις τῶν ἁπλῶν, κ. λ. Finis: μάχη δὲ ἡ ἐν ἑνὶ τόπῳ ϗ καιρῷ γινομένη συμπλοκὴ τῶν σωμάτων. Tum Prooemium, quod inc. Τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τακτικὴν θεωρίαν, κ. λ. Primi Capitis pertractatio inc. Πρῶτος μὲν ὧν ἴσμεν δοκεῖ τὴν τακτικὴν θεωρίαν Ὅμηρος ἐπεγνωκέναι. Vltimi vero des. ϗ τοῖς ἐναντίοις ἧτταν ἐπάγουσαι. In fine: Αἰλιανῦ ἀρχιερέως τακτικὴ θεωρία. Edidit Latine in Pandectis Rei Militaris Petrus Scriverius cum commentariis, & notis God. Stewechii, & Fr. Modii,, ex officina Plantiniana Raphelengii MDCVII. 4. p. 7. Nos vero prae manibus habuimus edit. Gr. Lat. Lugd. Bat. MDCXIII. in 4. ex nova Sixti Aurelii interpretatione, cum qua Praefationis, & Operis initium ac finem conferentes, utraque inter se convenire comperimus. In Capitum vero indice discrimen aliquod occurrit; desunt praeterea in edit. praeliminaria illa, quae in Codice prooemium Operis praecurrunt.

XIX. pag. 159. Αἰλιανῦ τακτικὸν ὑπόμνημα περὶ τῦ πῶς χρὴ πολιορκυμένυς ἀντέχειν. *Aeliani Tacticus Commentarius de toleranda obsidione*. Inc. Ὅσοις τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς αὐτῶν ὁρμωμένοις χώρας, κ. λ. Des. ναυτικῦ δὲ στρατεύματος δύο εἰσὶ στόλοι. Repetitur in fine

ti-

titulus hoc pacto: Αἰνείου πολιορκητικὰ, ἢ Αἰλιανοῦ, καθὼς ἡ ἀρχή. Edidit sub Aeneae Tactici nomine ex Codice Biblioth. Regis Galliae, & versione ac notis illustratum subiecit Polybio Isaacus Casaubonus, qui e Vaticano Codice Regium manasse suspicatur, Paris. MDCIX. fol. & Hanov. anno eodem, & Amstelod. MDCLXX. 8. De hoc Opere, nec non de nostro Codice ita Fabric. Bibl. Graec. Vol. II. p. 765. (per errorem 775.) *In Codice Mediceo membran. DCC, amplius annorum non Aeneae, sed Aeliano tribuitur, legiturque hoc titulo:* Αἰλιανοῦ Τακτικοῦ (corr. Τακτικὸν) ὑπόμνημα περὶ τοῦ πῶς χρὴ πολιορκουμένους ἀντέχειν. *Quod Rigaltio significans Frid. Lindenbrogius in litteris datis XX. Iul. Ann. MDCXVIII. addit iudicium suum his verbis:* Casaubonus Aeneae nomine vulgavit, quam bene, ipsus viderit, dictionem enim aliud arguere puto, *Sed non dubito veriorem esse Vaticani, & Regii Codicis inscriptionem, & minus notum Aeneae nomen a librario forte mutatum in notius Aeliani, praecipue quum in calce manuscripti Medicei legatur:* Αἰνείου πολιορκητικὰ, ἢ Αἰλιανοῦ, καθὼς ἡ ἀρχή. Ita Fabricius. Interim notandum, loca quaedam Aeneae ex hoc ipso Codice emendasse, ac restituisse Iacobum Gronovium, Virum Clarissimum, in supplementis lacunarum in Aenea Tactico, Dione Cassio, & Arriano de Expeditione Alexandri,

Lugd.

Lugd, Bat. MDCLXXV. in 8. Quod autem Aeneae potius, quam Aeliano Commentarius hic Tacticas sit adiudicandus, scribendi ratio, qua utitur Scriptor, ab illa Aeliani longe diversa valde probat. Accedit etiam, quod ad alios Commentarios suos, scilicet, παρασκευαςικὴν βίβλον, ποριςικὴν, & ςρατοπεδικὴν identidem provocat; plura deinde exempla adferuntur, antiqua omnia, & Aeneae aetati prorsus congruentia; memorantur siquidem praeter populos varios Aristagoras, Artabazus, Astyanax Lampsaci tyrannus &c. Vide plura de hoc Aeneae Opere apud eumdem Fabric. loc. cit.

XX. pag. 182. *Arriani Ars Tactica*, sive *de Acie instruenda Liber*. Inc. Ο᾿ Πύῤῥου παῖς, ϗ Κλέαρχος, ὐχ ὁ τῶν μυρίων Ε᾿λλήνων ἐπὶ βασιλέα ἡγησάμενος. Des. ϗ δίκα εὐρυάγυια καλῶν ἐπιτάῤῥοθος ἔργων. In fine: Α᾿ῤῥιανοῦ τέχνη τακτική. Hunc Librum, qui, ut auctor ipse sub finem testatur, vicesimo Adriani Imperatoris anno scriptus est, Graece ex Ms. Codice Mediolanensi, cuius ab Emerico Bigotio apographum acceperat, cum versinne Latina, & notis suis edidit, una cum Mauritii Imperatoris de Arte Militari Libris XII. Io. Schefferus Vpsaliae MDCLXIV. in 8. Nicolaus deinde Blancardus Tacticam ex Scheferi editione, una cum aliis Arriani Opusculis praelo iterum subiecit, & iconismis quibusdam auxit

auxit Amstelod. MDCLXXXIII. in 8. Et haec postrema nobis editio praesto fuit, in qua legitur hic Liber a p. 5. ad p. 97. In nostro tamen Codice in duas divisus est partes; prior agit de exercitationibus equestribus veterum Graecorum; posterior de exercitiis veterum Romanorum; quae quidem incipit a verbis: Ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ τῶν γυμνασίων, κ. λ. quae incidunt in cit. edit. pag. 76. v. 7. iisque praefigitur titulus: Περὶ γυμνασίων Ῥωμαικῶν, καὶ ὅπως ἐγυμνάζοντο οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι. Lucas Holstenius in schedis suis Mss. putat, initio mutilam esse, non tamen praeter unum folium deesse, partem scilicet exordii.

XXI. p. 196. Ἀῤῥιανοῦ ἔκταξις κατὰ Ἀλανῶν. *Arriani Instructio Aciei adversus Alanos, sive exemplum, quo aciem a se adversus Alanos instructam describit*. Inc. Ἡγεῖσθαι μὲν τῆς πάσης στρατιᾶς, κ. λ. Des. καὶ τοὺς ἵππους γυμνοὺς ἔχοντες. Eius Libri videtur esse fragmentum, cui titulus, Ἀλανικὴ, ἢ τὰ κατ' Ἀλανοὺς, *De bello adversus Alanos*, Adriano Imperatore gesto, quique a Photio memoratus Cod. LVIII. uti plurima alia eiusdem Arriani Opera, miserrime deperiit. Hanc quoque *Aciei Instructionem* ex eodem Codice Mediolanensi Graece edidit, vertit, notisque illustravit laudatus Ioannes Scheferus loco & anno citato; eamque editionem recudi postea curavit Nicolaus Blancardus loc. cit. ubi legitur a pag. 98.

ad pag. 108. Fuit autem Arrianus hic Tacticorum Scriptor, Epicteti discipulus celeberrimus, genere Bithynus, qui Bithynica (1), seu originem & historiam Bithyniae patriae suae a temporibus usque mythicis ad excessum Nicomedis postremi Regis, qui regnum suum Romanis testamento legavit, Libris VIII. scripsisse traditur a Photio Cod. LXXXXIII. Propter eruditionem suam Atheniensi, & Romana civitate donatus est, dignitatibusque auctus; Adriano Caesari imprimis carus fuit, ab eoque Cappadociae praefectus. Bellavit contra Alanos, & Massagetas; evectus etiam ad honores Vrbis Senatorios, ipsumque Consulatum: Xenophontis prisci non minus industria rerum gerendarum, quam studio sapientiae, scriptis, ac nomine ipso, vere aemulus, cuius dolendum est tot periisse opera non minus, quam Vitam a Dione Cassio compositam, ut auctor est Suidas in Δίων.

XXII. pag. 198. *Onosandri Platonici philosophi Strategicus*, sive *de Imperatoris Institutione Liber*, initio mutilus, unius fortasse folii abscissione. Incipit a verbis . . . . ταύτης αὐτῆς ἐμπειρίας τῶν ἡγουμένων, κ. λ. Des. ὡς ἀνίκητος στρατηγεῖ. In fine: Ο'νασάνδρυ (sic) στρατηγικός. Graece primus e Codicibus duobus Bibl. Mediceae, & tertio recentiore edidit praestantissimus vir Nicolaus Rigaltius, & varias

(1) Hoc quoque Opus deperditum est.

rias ex illis lectiones, quartoque Fed. Morelli subiecit, novam versionem suam & eruditas notas addidit, Paris. MDXCVIII. 4. quae deinde editio recusa est a Commelino A. MDC. 4. qui Aemilii Porti castigationes adiunxit.

XXIII. pag. 216. Δημηγορίαι προτρεπτικαὶ πρὸς ἀνδρείαν ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν λαμβάνουσαι τὰς ὑποθέσεις. *Conciones exhortatoriae ad fortitudinem ex diversis occasionibus argumenta sumentes*. Inc. Ἃ μὲν οὖν εἰπεῖν ἐπηγγειλάμεθα περὶ τοῦ πρακτικοῦ μέρους τῆς ὅλης πολιτικῆς ταῦτά ἐστιν. τοῦ δὲ λογικοῦ τὸ μέν ἐστιν ἄγραφον, τὸ δὲ ἔγγραφον. Des. Ἔστιν οὖν, ἔστιν, ὦ ἄνδρες, εἴγε βουληθῶμεν ἀποτρίψασθαι διὰ τῶν ἀγώνων τὴν παροῦσαν ἀθυμίαν, καὶ στρέψαι τοῖς ἐναντίοις τὸν ὄνειδον. πολλοὶ γὰρ πολλάκις νικήσαντες, τὰ τελευταῖα ἡττήθησαν, καὶ οἱ πολλάκις ἡττηθέντες, τῶν νενικηκότων ἐκράτησαν. Hunc de Orationibus Militaribus Tractatum Lucas Holstenius in schedis suis Mss. primo ex Hermogene, aut alio aliquo Rhetore desumtum arbitratur; deinde, re melius considerata, eiusdem auctoris Christiani esse putat, cuius Tractatum Tacticum exposuimus supra §. XV. *Videtur enim* (sunt eius verba) *distinxisse* τὴν πολιτικὴν εἰς τὸ πρακτικὸν καὶ τὸ λογικόν. *Et esse eiusdem auctoris certissimum esse cognovi ex lectione totius partis de orationibus, & accuratis divisionibus & subdivisionibus*.

XXIV. pag. 231. *Tractatus alius Tacticus,*

cus, initio & fine mutilus, ex Codicis defectu, cui recentissima manus hunc titulum adiecit: *Iulii Africani κεστοί*. Incipit a verbis . . . . λαίαν τυγχάνειν. πρός τ' ἀπὸ σφενδόνης βλήματα περιθλωμένης μὲν τῆς ἔξω λεπίδος κ̀ συνηχούσης, κ. λ. Primum Caput integrum inscribitur: Περὶ πολεμίων φθορᾶς. & inc. Οὐ πάντα συστάσεσιν, οὐδὲ μάχαις, κ. λ. Ultimum est: Ἐπισφράγισμα περὶ βέλους. Des. εἶδον ἐγὼ βέλος ὑπὸ βέλους νικώμενον. ἱστάμενος συρμὸς τὴν φαρέ . . . . aliquot tantum versus Iulii Africani desiderantur. Agitur autem in hoc Opere de telis veneno tingendis, aere inficiendo, interitu hostibus parando, & de remediis equorum & iumentorum; venatione militari, latitudine & profunditate fluminum invenienda: contra pugnam elephantum; agriculturae ratio mirabilis traditur; vini, aceti, & olei compositio, &c. Hunc Iulium Africanum Cestorum, & Chronologiae scriptorem cum aliis eiusdem nominis Scriptoribus perperam confundunt viri docti; alius enim fuit Iulius Africanus Orator, alius eius nepos, & alius Sextus Caecilius Africanus Iurisconsultus &c. Quod vero memorat *de bellico apparatu* Africani Opus Ms. Casaubonus ad Svetonii Caesarem Cap. XXXI. & Salmasius Epist. CXXIII. ad Isaacum Vossium, intellige Cestorum partem illam tum adhuc meditam, quae postea Graece prodiit Parisiis. Librum septi-

feptimum Ceftorum, qui eft *de re militari*, habuiffe traditur Ms. Holftenius apud Morhofium Lib. I. Polyhiftoris pag. 69. Ex eodem quoque Opere petita funt, quae fub Africani nomine in Geoponicis, & Hippiatricis Graecis leguntur. Inter edita tandem Ceftorum Capita eft etiam illud Περὶ κρυφίας ἐπιστολῶν εἰσπομπῆς, quod laudat Ifaacus Voffius ad Iuftini II. 10. &c. Vide Fabric. B. G. Vol. V. pag. 270. Interim notandum, non pauca ex Aeneae Tacticis fuiffe mutuatum, immo ad verbum repetiffe Iulium Africanum, Cafaubono obfervante; fed nominetenus, nec illum, nec Polyaenum, qui eo aliquando utitur, nec reliquos rei militaris fcriptores mentionem eius feciffe.

XXV. pag. 244. Ὑποθῆκαι, ἃς εἰς ὑπόμνησιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι καὶ ὠνόμασαν Ἐγχειρίδιον. *Praecepta morum, quae fui ipforum memoriae cauffa ftudiofi viri fcripferunt, & Enchiridion vocarunt*. Capitibus, ut ex numeris Graecis margini appofitis, fed paene evanidis apparet, LXXII. comprehenfa. Inc. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Def. μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν. Eft Epicteti Enchiridii Paraphrafis Graeca, auctore Chriftiano aliquo afceta quinti, ut vi-

detur a Christo nato saeculi; quem tamen miratur Fabric. Bibl. Graec. Vol. III. p. 265. Caput XLIV. omisisse, quo Epictetus suadet *iusiurandum recusandum, si fieri potest, omnino; sin minus, saltem quantum fieri potest*. Concordat autem haec Paraphrasis cum edita a Nicolao Blancardo post Epicteti Enchiridion in cit. superius edit. Amstelod. a pag. 327. ad pag. 367. Non praetereundum hoc loco, Epicteti Enchiridion etiam a S. Nilo monacho fuisse contractum, & ad sensus Christianos interpolatum, sed ab illo, quod Mericus Casaubonus edidit multis locis diversum. Habetur autem Gr. & Lat. inter varia Nili Opuscula a Iosepho Maria Suaresio Romae edita MDCLXXIII. in fol.

XXVI. pag. 251. Ἐξήγησις εἰς τὸ ἐγχειρίδιον. *Enarratio in Enchiridion*. Inc. Ἐπανόρθωσίς ἐστι πασῶν τῶν τεχνῶν ἡ Χριστιανῶν ἄριστος ἡ θεοφιλὴς φιλοσοφία. Des. ὅθεν οἱ νόμοι περιστείλαντες αὐτὰς τοῖς ἐφ' ἡμῖν τὰς δίκας ἐπέθεσαν. Videtur inedita.

XXVII. pag. 254. *Problemata Militaria*, libris XII. comprehensa, quae quum initio mutila sint, unius, aut alterius folii abscissione, quemnam habeant auctorem, minime constat. Primum Problema ad primum pertinens Librum, quod occurrit initio paginae citatae ita habet: Τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ πάντα τὰ λέγματα ἴσα ἐπιτηδεύειν ποιεῖν; Solutio inc. Ἵνα

μὴ

μὴ ἐκ τῶ ἀριθμῶ τῶν βάνδων εὐαρίθμητος ὁ ςρατὸς τοῖς ἐχθροῖς γένηται. Primum vero Problema Libri II. ſequens eſt: Δι' ἣν αἰτίαν ἐν ταῖς δημοσίαις καβαλλαρικαῖς μάχαις τὸ ἀπεριέργως ἐν μιᾷ παρατάξει τὸν πάντα ςρατὸν εἰς ὄψιν ἐκτάσσειν ψέγεται; Solutio Problematis eſt: Οὐδὲ γὰρ διὰ πλῆθος σωμάτων, ᾗ ἀλόγου θρασύτητος, ὐδὲ ἐξ ἁπλυτέρας ἐγχειρήσεως, ὥς τινε, τῶν ἰδιωτῶν δοξάζυσιν, οἱ πολεμικοὶ κρίνονται ἀλλὰ μετα Θεὸν διὰ ςρατηγίας ᾗ τέχνης. VI. timus Liber def. ᾗ του .... (1) βιβάζειν τὸ ςρατὸν, εἴτε καβαλλαρικός ἐςιν, ἢ τῦλδος. In fine [illegible]: Τέλος τῶν προβλημάτων. Auctor igitur [illegible] Problematum militarium, ob memoratam principii iacturam, ignotus hactenus nobis eſt. Sed ſiquid coniectura adſequi licet, quum in ſumma fronte paginae 253. *b.* legatur adhuc ſequens titulus, litteris retrogradis, ac quadratis, ſuperſtes ex impreſſione tituli adverſae paginae, quae periit, Λέοντος ἐν Χριςῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως Ῥωμαίων, coniicere quis poſſit ad hunc Imperatorem eſſe referenda. Quum tamen inter eius Opera nulla de iis mentio apud Fabricium Bibl. Graec. Vol. VI. pag. 363. ſeqq. occurrat, adhuc de illorum auctore dubitandi locus relinquitur.

XXVIII. pag. 281. Λέοντος ἐν Χριςῷ αὐτοκράτορος ἐν πολέμοις τακτικῶν σύντομος παράδοσις. Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, κ. λ. *Leonis in Chri-*

(1) Litterae prorſus evanuere.

Christo Imperatoris Militarium Constitutionum brevis traditio. In nomine Patris, &c. Prooemium inc. Οὐ βασιλικὴ δορυφορία, καὶ ἐξουσία, κ. λ. Des. ἀρκτέον ἐντεῦθεν. Primum Caput est Περὶ τακτικῆς καὶ στρατηγοῦ. *De re militari, & de Imperatore.* Inc. Τακτική ἐστιν ἐπιστήμη, πολεμικῶν κινήσεων, κ. λ. Concordant omnia cum Leonis Imp. Tacticis editis Florentiae MDCCXLV. fol. inter Ioannis Meursii Opera ex recensione Io. Lamii Tom. VI. a pag. 535. ad pag. 920. exceptis nonnullis defectibus, & aliquorum Capitum transpositione; quae omnia citatus Lamius in calce paginarum diligentissime adnotavit, quippe qui eadem Leonis Tactica ex hoc Codice adfirmet a se restituta; ex quo etiam Caput illud adiunxit, *Quomodo adversus Saracenos pugnare oporteat*, quod in Codice occurrit pag. 401. Finis igitur Leonis Tacticorum, qualis in dicta editione legitur, propter memoratam posteriorum quinque aut sex Capitum transpositionem requirendus est in Codice pag. 378. *b.* Plura huiusce Operis exemplaria Mss. extant etiam in aliis bibliothecis, ac praesertim Caesarea Vindobon. teste Lambecio: quorum nonnulla, uti Codex Philosophicus CXIV. optimae notae, titulum praeferunt nostro similem; alia παρασκευῶν πολεμικῶν inscriptionem habent; quae & in Possevini Manuscriptis, & eodem Lambecio teste, apparet in

eius-

eiusdem Bibliothecae Caesareae Codice CXVI. non satis antiquo: alia denique utpote initio carentia, sunt anepigrapha; inter quae silentio minime praetereundus est Codex CXV. membranaceus in 4. scholiis Graecis marginalibus illustratus, quem Leonis aetate exaratum fuisse non dubitat Lambecius, Meursio penitus incognitum.

XXIX. pag. 403. *Κωνςαντίνου ἐν Χριςῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως Ῥωμαίων ςρατηγικὸν περὶ ἐθῶν διαφόρων ἐθνῶν, καὶ ὡς ἕκαςος αὐτῶν μάχεται, καὶ πῶς δεῖ αὐτῷ ἀντιμάχεσθαι. Constantini in Christo Rege aeterno Imperatoris Romanorum Strategicon de variarum gentium moribus, & quomodo unaquaeque earum pugnat, & quomodo ei pugnando resistere oportet.* Inc. Τὸ Περσικὸν ἔθνος, κ. λ. Edidit hoc fragmentum ex nostro Codice laudatus Lamius cit. Tomo pag. 1409. quem vide in notis.

Codex Graecus membranaceus Ms. in fol. Saec. X. *omnium quotquot vidi* (verba sunt Lucae Holstenii) *optimus: cuius confusio & mutilatio orta est, quia singulis fere singulorum auctorum Libris primum folium detractum est ob lemniscos miniatos, irreparabili sane damno ipsorum auctorum & posteritatis.* Hunc Codicem praefatus Lucas Holstenius diligentissime pervolvit, & omnes defectus identidem obvios adnotavit. Ex hac praeterea vetustissima Tacticorum Auctorum collectione tres

tres Tractatus antehac ineditos, duos nempe Anonymi, tertium Asclepiodoti, nec non fragmentum, quod in tribus primis paginis occurrit, descripsit Io. Theophilus Coberus Saxo anno MDCCLX. Constat foliis scriptis 405.

Plures autem in hoc Codice subscriptiones occurrunt, ab ipsius possessore diversis temporibus memoriae caussa in iis foliis, quae vacua relicta erant appositae, quas heic ordine referre lubet. Prima mendosissime scripta, quemadmodum fere omnes reliquae, habetur pag. 11. *b.* quam nos, uti potuimus, *διωρθωκότες*, ita legimus:

Ἐν ἔτει ,ϛϡνζ΄. ἰνδ. ιβ΄. μηνὶ Μαρτίῳ ιβ΄. ἦλθεν ὁ βασιλεὺς κύριος Κωνσταντῖνος ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ παρέλαβεν τὴν Κωνσταντίνου πόλιν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου, καὶ τρισμάκαρος, κραταιοῦ, καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἑβδόμου τῶν Παλαιολόγων. ἦν δὲ, ὅτε ἀπέτισε τὸ χρεὼν, τρέχον ἔτος ,ϛϡνζ΄. ἰνδ. ιβ΄. μηνὶ Νοεμβρίῳ (sic) λα΄. ἡμέρᾳ ε΄. ὥρᾳ ι΄. τῆς ἡμέρας. καὶ ἐτάφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ παντοκράτορος εἰς τὸν τάφον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ Θεὸς τάξαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων βασιλέων ἀμὴν, ἀμὴν, ἀμήν. Ὁ γράψας ταῦτα Δημήτριος Λάσκαρις ὁ Λεοντάρης.

Anno 6957. (Christi MCCCCIL.) *Indict. XII. mense Martio, die XII. venit Imperator D. Constantinus ex Peloponneso, & recepit Constantino-*

nopolim post obitum gloriosi, ac ter beati, potentis, & sancti Domini nostri, & Imperatoris D. Ioannis septimi Palaeologorum. Currebat autem, quum debitum solvit, annus 6957. *Indict. XII. Mens. Novembr.* (1) *XXXI. fer. V. hor. I. diei, & sepultus est in venerabili monasterio Domini Dei & Servatoris nostri Iesu Christi omnipotentis in tumulo uxoris suae. Ac Deus ponat eius animam cum sanctis Imperatoribus, amen, amen, amen. Qui haec scripsit, est Demetrius Lascaris Leontarius.*

Pag. 12. Ἐν ἔτει ϛϡνη΄. ἰνδ. ιγ΄. μηνὶ Ἰανουαρίῳ ις΄. ἡμέρᾳ ϛ΄. ὥρᾳ ε΄ τῆς ἡμέρας ἀπέτισε τὸ χρέων ἡ ἐμὴ ἁγία κυρία καὶ μήτηρ κυρία Μαρία Λασκαρὴ ἡ Λεονταρὴ, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ τιμίου, ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῆς εὐλογημένης πέτρας Χριστοῦ εἰς τὸν τάφον τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου ὑποκάτω τοῦ καμπαναρίου. ὅς τις γοῦν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, καὶ ἴδει τὴν παροῦσαν γραφὴν, ὡς εἴπῃ· αἰωνία αὐτῆς ἡ μνήμη, καὶ ὁ Θεὸς τάξαι τὴν ψυχὴν αὐτῆς μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ὁσίων καὶ δικαίων. καὶ ἡ εὐχὴ αὐτῆς μετ᾽ ἐμοῦ καὶ τῶν παιδίων μου, ἀμὴν, ἀμὴν, ἀμήν. Ὁ δὲ ταῦτα γράψας δοῦλος καὶ υἱὸς αὐτῆς Δημήτριος Λάσκαρις ὁ Λεοντάρης.

Anno 6958. (Christi MCCCCL.) *Ind. XIII. mense Ianuario, die XVI. fer. VI. hor. V. diei* *sol-*

(1) Error in mense; nam Fabric. B. G. Vol. VI. pag. 746 in Catalogo Impp. Constantinopolitanorum ait *obiisse A. MCCCCXLVIII. Octobris die XXXI.*

solvit debitum mea sancta domina ac mater D. Maria Lascarina Leontarina, & sepulta est in venerabili monasterio pretioso, glorioso Prophetae Praecursoris & Baptistae Ioannis benedictae petrae Christi in tumulo soceri sui, qui est prope portam monasterii sub campanaria turri. Quisquis igitur amat Deum, & vides praesentem scripturam, ita dicat: Aeterna sit memoria eius, & Deus ponat animam eius cum sanctis & iustis; & oratio ipsius pro me, & filiis meis, amen, amen, amen. Qui autem haec scripsit, est servus, & filius eius Demetrius Lascaris Leontarius.

Pag. 195. *b.* Τολμῶν ὁ δῦλος τῆς ἁγίας βασιλείας συ, δέσποτά μυ ἅγιε, δυλικῶς ἀναφέρω δέσποτά μυ ἅγιε διὰ τοῦ ἐλέου σοῦ ἡμῆς ἤμηθεν σκλάβοι συ, κ̀ ὐδὲν ἐχώμεθα τοῦ τὰς ἐλπίδας . . . ἦμη πρὸ τὸν (1) εἰς τὸν θεὸν, ἔπιτα εἰς τὴν ἁγίαν βασιλείαν συ. Ꞓ ὅσαν ἔχω θέλημαν ..... ἡ ἁγία βασιλεία συ ἤμεθον εἰς τὸν ὁρισμ...... συ κ̀ ἡμῆς κ̀ ἤ τι ἔχωμεν ὡς δῦλος κ̀ σκλάβος τῆς ἁγίας βασιλείας συ τολμήσας ἀνέφερον. Τῦ δύλυ κ̀ σκλάβου τῆς ἁγίας βασιλείας συ δημητρίυ τῦ λεονταρίυ. Hanc, utpote barbarice, & prorsus analphabete scriptam, aliorum iudicio, ac coniecturae corrigendam, supplendamque relinquimus.

Pag. 216. *b.* Exarata sunt quatuor scripturae arcanae Alphabeta, ab iis, quae referuntur a Montfauconio in Palaeographia Graeca pag. 286. *b.* omnino diversa.

Pag.

(1) Ita prorsus habet, sed forte legendum πρῶτον.

Pag. 253. *b.* Heic idem Codicis possessor, suorum filiorum tum marium, tum feminarum nativitatem diligenter adnotavit: sed quum litterae pluribus in locis evanuerint, non omnia potuimus oculorum acie percipere; quae exsculpere tamen licuit, haec sunt:

Ἐν ἔτει ,ϛϡιε΄. ἰνδ. α΄. ἐγεννήθη Ἄννα Λασκαρίνα Λεονταρίνα ἡ ἐμὴ θυγάτηρ ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ κα΄. εἰς τὰ εἰσόδια τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως τοῦ διὰ τοῦ θείου κ̀ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Ἰωσὴφ μοναχοῦ. τότε ἐξέβημεν ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ἦν εἰκοσιτεσσάρων ἡμερῶν.

Anno 6915. (Christi MCCCCVII.) *Indict. I. nata est Anna Lascarina Leontarina filia mea mense Novembri, die XXI. in Ingressu* (scilicet *in Templum*, seu *Festo Praesentationis*) *sanctissimae Deiparae, feria secunda, post obitum gloriosi Imperatoris, qui propter divinum & angelicum habitum denominatus est Ioseph Monachus. Tunc egressi sumus Thessalonica, & erat XXIV. dierum.*

Πάλιν ἐν ἔτει ϛϡκα΄. ἰνδικτιῶν. ζ. ἐγεννήθη ὁ ἐμὸς υἱὸς Δημήτριος ὁ Λεοντάρης μου ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ λ΄. τοῦ ἁγίου Ζηνοβίου κ̀ Ζηνοβίας, ἡμέρᾳ β΄. Ἐτεθνήκει (1).

Ru-

(1) Vocem ἐτεθνήκει, quae tum hoc loco, tum deinceps in Codicis margine est apposita, commodius duximus ubique in fine subscriptionis subiungere.

Rursus anno 6921. (Christi MCCCCXIII.) *Indict. VII. natus est meus filius Demetrius Leontarius mense Octobri die XXX. sancti Zenobii & Zenobiae, fer. II. & mortuus est.*

Ὡσαύτως ἐγεννήθη ἡ ἐμὴ θυγάτηρ Εἰρήνη ἡ Λεονταρίνα ἐν ἔτει ,ςϡκβʹ. ἰνδ. ηʹ. ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ κεʹ. τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡμέρᾳ παρασκευῇ. Ἐτεθνήκει.

Similiter nata est mea filia Irene Leontarina anno 6922. (Christi MCCCCXIV.) *Indict. VIII. mense Ianuario XXV. sancti Gregorii Theologi, in die parasceves; & mortua est.*

Ἔτι ἐγεννήθη ϗ ἡ τρίτη θυγάτηρ μου ἡ Εὐφροσύνη ἐν ἔτει ,ςϡκδʹ. ἰνδ. θʹ. ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ ιαʹ. τοῦ ἁγίου Βαρνάβα, ϗ Βαρθολομαίου, ἡμέρᾳ πέμπτῃ. Ἐτεθνήκει.

Similiter nata est tertia filia mea Euphrosyne anno 6924. (Christi MCCCCXVI.) *Indict. IX. mense Iunio XI. sancti Barnabae, & Bartholomaei, feria quinta; & mortua est.*

Ἔτους ,ςϡκζʹ. ἰνδ. ιβʹ. ἐτέχθη μοι υἱὸς νέος Δημήτριος μου ὁ Λεοντάρης ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ ιαʹ. τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

Anno 6927. (Christi MCCCCXIX.) *Indict. XII. genitus est mihi alius filius Demetrius Leontarius mense Novembri die XII. sancti Ioannis Eleemosynarii.*

Ἐν τῷ ,ςϡλαʹ. ἔτει, ἰνδ. αʹ ἐγεννήθησάν μοι δίδυμοι υἱοὶ, ὅτε Μανουὴλ Βρυέννιος ὁ Λεοντάρης, ϗ Γεώργιος Λάσκαρις ὁ Λεοντάρης κατὰ μῆνα Δεκέμ-

κέμβριον, τῇ κ' αὐτοῦ κυριακῇ . . . . . .
Ἐτεθνήκεισαν.

Anno 6931. (Christi MCCCCXXIII.) *Indict. I nati sunt mihi gemini filii Manuel Bryennius Leontarius, & Georgius Lascaris Leontarius mense Decembri XX. die dominica . . . . & mortui sunt.*

Τῷ ,ϛϡλβ'. ἔτει, ἰνδ. β'. ἐγεννήθη μοι τέταρτος ὑὸς Θεόδωρος ὁ Λεοντάρης κατα μῆνα Δεκέμβριον, τῇ τρίτῃ αὐτοῦ, ἡμέρᾳ σαββάτῳ περὶ τὸ μεσονύκτιον . . . .

Anno 6932. (Christi MCCCCXXIV.) *Indict. II. natus est mihi quartus filius Theodorus Leontarius mense Decembri III. die sabbati circa mediam noctem . . . .*

Ἔτι ἐγεννήθη ἡμῖν ἕτερος ὑὸς Μιχαὴλ ὁ Λεοντάρης ἐν ἔτει ,ϛϡλγ'. ἰνδ. γ'. κατὰ μῆνα Μάιον, τῇ εἰκοςῇ τρίτῃ αὐτοῦ, ἤτοι τοῦ Μαΐου.

Similiter natus est nobis alius filius Michael Leontarius anno 6933. (Christi MCCCCXXV.) *Indict. III. mense Maio, die XXIII. ipsius, nempe Maii.*

Τῷ ,ϛϡλδ'. ἔτει, ἰνδ. δ'. ἐγεννήθη ἡμῖν θυγάτηρ Εἰρήνη ἡ Λεονταρίνα ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ κγ'.

Anno 6934. (Christi MCCCCXXVI.) *Indict. IV. nata est nobis filia Irene Leontarina mense Iunio, die XXIII.*

Τῷ ,ϛϡλε'. ἔτει, ἰνδ. ε'. ἐγεννήθη καὶ πάλιν ἡμῖν θυγάτηρ Θεοδώρα ἡ Λεονταρίνα ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ κ'. Ἐτεθνήκει.

An-

6935. (Christi MCCCCXXVII.) In... est nobis alia filia Theodora Leontarina ...nse Octobri, XX. & mortua est.

Τῷ ,ϛϡμβʹ. ἰνδ. ιβʹ. ἐγεννήθη μοι καὶ ἕτερος υἱὸς Μανουὴλ ὁ Λεοντάρης κατὰ μῆνα Φεβρουάριον, τῇ εʹ αὐτοῦ, ἡμέρα παρασκευῇ, περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς ἁγίας Α'γάθης. Ε'τεθνήκει.

Anno 6942. (Christi MCCCCXXXIV.) *Indict. XII. natus est mihi & alius filius Manuel Leontarius mense Februario die V. feria VI. circa mediam noctem sanctae Agathae, & mortuus est.*

Ε'τους ,ϛϡμηʹ. ἰνδ. γʹ. ἀπέτισε τὸ χρέος ἡ εὐσεβεστάτη καὶ φιλόχριστος αὐγοῦστα κυρία Μαρία Παλαιολογῦνα κατὰ μῆνα Δεκέμβριον, τῇ ιζʹ. αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Χριστοῦ παντοκράτορος, γυνὴ πασῶν ἀρετῶν κατορθακόστα· ἥτιςοῦν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, καὶ ἰδεῖ τὴν παροῦσαν γραφὴν, ὡς εἴπῃ· αἰωνία τῆς ἡ μνήμη, καὶ ὁ Θεὸς γε τάξαι τὴν ψυχὴν αὐτῆς μετὰ τῶν ἁγίων.

Anno 6948. (Christi MCCCCXL.) *Indict. III. solvit debitum piissima & Christo dilecta Imperatrix D. Maria Palaeologyna mense Decembri, die XVII. & sepulta est in templo Christi omnipotentis, mulier omnibus virtutibus praedita. Quaecumque igitur diligit Deum, & videt hanc scripturam, ita dicat: Aeterna sit memoria eius, & Deus ponat animam eius cum Sanctis.*

F I N I S.

1092. 11

ALLEGRI
PARMA

